

MANO MOKYTOJAI

RYMANTĖ ŠMAIŽIENĖ

Tekste panaudotos A. Mitkevičiaus nuotraukos iš Rymantės Šmaižienės archyvo

Yra dalykų, kurie, laikui bėgant, kelia vis šiltesnius prisiminimus. Tai aš galiu pasakyti ir apie metus, praleistus mokykloje. Mano tėvai, aš pati, mano vaikai ir mano anūikai – visi mokėmės Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazijoje. Kai aš ten mokiausi, tai buvo Skuodo vidurinė mokykla. Sentimentai jai išliko iki šių dienų. Pirmiausia noriu pakalbėti apie puikius šitoje mokykloje sutiktus mokytojus.

Rymantė Pliaterytė-Šmaižienė 1959 metais

Mano pirmoji, visų mylimiausia mokytoja buvo Česlava Alšauskaitė-Vaitilavičienė. Išliko pageltusi nuotrauka, kurioje jamžinti abu mokytojai Vaitilavičiai. Jie stovi mūsų, pokario metų pirmokėlių, būryje, tokie jauni ir gražūs. Stebiuosi šiais mokytojais, jų atmintimi. Jie gali valandų valandas pasakoti apie visus savo mokinius, jų išdaigas. Kai susitinkame, jie man primena įvairiausias juokingas istorijas iš mano mokymosi laikų... Aš pati jas jau užmiršau, o jie prisimena...

Prisimenu ir mūsų anglų kalbos mokytoją V. Montvilaitę. Ji niekada negailėdavo mums savo laiko, skiepijo mums meilę menui. Į klasės valandėles ji atsinešdavo įvairių dailės albumų, kalbėdavo apie geriausius tapytojus, jų paveikslus. O juk tai neįėjo į jos dėstomą dalyką!

Mūsų liuanistė buvo mokytoja Kerpauskienė (gaila, bet nebeatsimenu jos vardo...) Iš jos aš daug ko išmokau. Atsimenu, tada mokėmės apie Vincą Krėvę ir jo kūrybą. Į jo programą buvo įtraukta drama „Skirgaila“. Išleisto šio kūrinio mano mokymosi metais mokiniais nebuvo įmanoma gauti. Mokytojai kažkur pavyko surasti šią knygą. Žinojo, kad mes neturime galimybės jos perskaityti, tad vieną vakarą po pamokų susikvietė visą klasę, paskirstė visiems vaidmenis ir mes taip perskaitėme visą kūrinį! Įsivaizduojat, dramos kūrinį skaito moksleiviai... Iki šiol galėčiau papasakoti apie kiekvieną sceną. Mums visiems tas užsiėmimas paliko didžiulį įspūdį. Nuo to laiko aš pamėgau dramos kūriniai, skaitydavau viską, ką tik rasdavau, skaitau iki šiol. Mokytoja visada sugebėdavo sudominti mus į programą įtraukta literatūra. Kas neperskaitydavo visos knygos, skaitydavo tada leidžiamą „Mokinio biblioteką“, bet skaitydavo.

Neseniai buvau klasės susitikime. Jame visi dalijomės atsiminimus apie mokyklą, daug kas prisiminė, geru žodžiu minėjo ir mokytoją Kerpauskienę.

Geografijos mokytojas Petras Deltuva mus išmokė keliauti po gimtąjį kraštą. Daug mano klasiokų turėjome „TSRS turistų“ pažymėjimus. O keliaudavome mes pėsčiomis... Per tuos žygius išmokome gerti pasūdytą vandenį, užsikurti laužą, pastatyti palapinę, išsivirti valgį ant laužo... Aišku, pavargdavome bekeliaudami, tačiau, kai dabar pasižiūriu į mūsų žygių nuotraukas, tiek daug gražių ir šiltų prisiminimų grįžta...

Mokytojas Jonas Brazdžionis mums dėstė psichologiją (taip, tada psichologija buvo dėstoma mokykloje). Iki šiol užsimerkusi galiu papasakoti, kaip elgiasi cholericas, flegmatikas, kiti žmonių tipai – mokytojas vaikščiodavo po klasę ir rodydavo, kaip jie elgiasi... J. Brazdžionis buvo griežtas, bet visų mylimas mokytojas, visada tvarkingas, guvus, gerai nusiteikęs, besišypsantis. Jis nė vieno nebardavo, o mes jo bijodavome. Bijodavome, nes gerbdavome šį žmogų. O kiek jis mokykloje pastatė pjesių, kurias mes vertindavome labiau, nei į gastroles atvykstančių teatrų spektaklius, nes tose pjesėse pagrindinius vaidmenis atlikdavo mokytojai ir vyresniųjų klasių moksleiviai. Labiausiai į atmintį įsirėžė Janio Rainio „Vėjeli, pūsk“. Jame pagrindinius vaidmenis atliko mokytojai V. Montvilaitė ir Artūras Audaras.

Mokykla turėjo savo orkestrėlį. Jam vadovavo muzikos mokytojas Adomas Audaras. Aš grojau mandalina. Grodavome iš natų! Turkų maršą dar ir šiandien galėčiau sugroti. A. Audaras vadovavo ir mokyklos chorui. Mokytojas buvo latvis, ir mūsų pavardes jis kirčiuodavo kažkaip kitaip. Mums iš to būdavo gardaus juoko.

Su auklėtoja Grasilda Gudelyte-Žiemeliene taip pat teko dalyvauti įvairiose išvykose. Ji mums dėstė matematiką. Oi, kaip man nesisekdavo prisiminti visų tų teoremų! Kiek mes jai sukeldavome pykčio tuo savo nesimokymu! Ji supykdamo, bet greit mums atsileisdavo.

Labai mėgome rusų kalbos mokytoją Faustą Jarecką. Jis buvo

toks aukštas – aukštesnis už visus mokinius ir mokytojus. Prisimenu, kaip jis lankydavo namuose vaikus, kurie praleidinėdavo pamokas. Niekaip nesisekdavo nuo jo pasprukti tinginėliams.

Mokytoją Joną Kuliuką iki šiol laikau mokytojo etalonu. Nedėstė jis man, bet susidurti su juo tekdavo visiems, net ir tiems, kurių jis nemokydavo. Tai buvo išskirtinės erudicijos žmogus. Namuose jis turėjo didžiulę vertingą biblioteką. Mokiniai, kurie sugebėdavo įgyti jo pasitikėjimą, o tokių buvo labai daug, galėdavo ta biblioteka naudotis. Labai daug tos bibliotekos knygų esu perskaičiusi.

J. Kuliukas paskutinę mokslo metų dieną organizuodavo žygius į Apuolės piliakalnį. Ir kaip būdavo smagu, kai, nuėjus aštuonis kilometrus, susėsdavome ant piliakalnio šlaito ir pradėdavome klausytis pasakojimų apie Lietuvos senovę, Apuolės gyventojų kovas su vikingais... Gal todėl ir pamėgau istoriją.

Mūsų mokytojas buvo vienišas žmogus, neturėjo šeimos, gal todėl visą savo laisvalaikį skirdavo kitiems. Nežinau nė vieno kito žmogaus, taip gerbiančio didelį ir mažą. Su juo sveikindavosi visi, kas tik jį sutikdavo; kitaip tiesiog neišeidavo. J. Kuliukas nešiojo tokią paprastą kepurėlę, kokias tada visi nešiodavo, ir ją nusiimdavo sveikindamasis tiek su pirmoku, tiek su pensininku. Taip ir eidavo, nuolat kilnodamas tą kepurėlę, nes su juo sveikindavosi kiekvienas... Jis buvo visų pokario metais Skuode statomų spektaklių režisierius. Skuode kasmet būdavo pastatoma po kelias pjeses. Spektakliuose vaidindavo ne tik inteligentija, bet ir kiti gyventojai. Jo mėgstamas autorius buvo Borisas Dauguvietis. Daug šio menininko pjesių Skuode buvo pastatyta. Teatro trupė spektaklius rodydavo ne tik mieste, bet ir aplinkiniuose kaimuose.

Atsimenu, kad mokytojas J. Kuliukas būdavo įtraukiamas į visas saviveiklos kolektyvų vertinimo komisijas ir visada jis turėdavo savo nuomonę apie tai, ką matydavo, ir galėdavo įtaigiai ją išdėstyti žodžiais. Niekada nesu mačiusi jo supykusio, be nuotikos... Dabar J. Kuliuko prisiminimą saugo būrelis jo buvusių mokinių. Jie atnaujino mažai prižiūrėtą mokytojo kapą, visada per Vėlines ant to kapo dega žvakutės.

Štai ką apie mokytoją J. Kuliuką pasakoja jo buvusi mokinė Silvija Urbšienė:

(Nukelta į 50 p.)

1950 m. Skuodo pradinės mokyklos I klasės mokiniai su mokytoja P. Pliateriene. Viršuje (virš mokytojos) berniukas baltais marškinėlais – būsimasis profesorius Rymantas Kažys

1959 m. Skuodo vidurinės mokyklos 11 klasės auklėtiniai su mokytoja A. Žiemelyte

1958–1959 mokslo metų pradžia Skuodo vidurinėje mokykloje

Skuodo vidurinės mokyklos mokytojai apie 1968–1969 metus

(Atkelta iš 49 p.)

„Mokytojas man dėstė rusų kalbą. Paliko labai gilų įspūdį. Jo labai nestandartinis dėstymo būdas. Tai buvo žmogus, turėjęs savyje labai daug šviesos, mokėjęs ir norėjęs ją perteikti kitiems. Atsimenu, analizavome Gogolio „Nesubrendėlj“ ir „Revizorių“. Tai buvo tokie neįdomūs mūsų amžiui dalykai, o mokytojas mokėdavo mums taip atskleisti kūrinių, kad kiekvienas nesunkiai imdavome pastebėti tuos „grūdus“, į kuriuos anksčiau net dėmesio neatkreipdavome. Jis mokėjo įteigti pagarbą darbui. Kartą papasakojo mums, kad buvo išstremtas į Sibirą (tik nesakė nei kada, nei už ką). Ten jis buvęs priverstas pats pasisiūti sau batus. Jie buvo dideli, negražūs, bet mokytojas taip didžiavosi, kad pats sugebėjo juos pasisiūti. Pratimams paruošdavo prasmingus, gražius sakinius. Taip įdomiai viską aiškino, kad per pamokas klasėje galėjai musę praskrendant girdėti... Rusų kalbos taisyklių jis mus taip išmokė, kad net ir naktį pažadinti galėjome jas lyg žirnius paberti. Niekada nerašydavo dvejėtų. Jei nemoki, turi namuose išmolti, o rytojauš dieną ateiti pas mokytoją į namus „v gosti“ (į svečius) ir atsiskaityti. Tokiu būdu jis visus priversdavo išmolti. Tai man vėliau labai pravertė – rusų kalba tais laikais buvo labai reikalinga, o praktinės kalbos įgūdžių Skuode nebuvo kur gauti. Mokytojas rekomenduodavo rusiškai skaityti tokius tekstus, kuriuos žinodavome lietuviškai. J. Kuliukas iš kitų mokytojų skyrėsi bendravimu su mokiniais, bet kokiam žmogui rodoma pagarba.

Mokytojų įtaka žmogaus formavimosi periode yra didžiulė. Viskai labai imlūs įspūdiams. Prisimenu epizodą iš savo bendravimo su mokytoju Matuliu. Tada mokiausi Daukšų septynmetėje. Prisi-

menu praktinę pamoką apie pagarbą žmogui. Tas mokytojas periodiškai tikrindavo mokinių švarą ir tvarką, rūpindavosi, kad mūsų rankos ir panagės būtų švarios, rūbai tvarkingi. Mus kviesdavo prieiti prie mokytojo stalo po vieną, ten mus apžiūrėdavo ir pateikdavo pastabas. Neigiamą komentarą jis mokėdavo pateikti neįžeidžiančiai. Atsimenu, apžiūrėjo vieną pačių neturtingiausių klasių mergaičių, kuri net uniformos neturėjo, į mokyklą vaikščiodavo sulopyta suknele. Mokytojas pasistatė ją prieš klasę ir taip prabilo į mus: „Pažiūrėkit, vaikai, kaip tvarkingai ir gražiai sulopyta suknelė, kokia ji švarutėlė. Perduok savo mamai, kad ji puiki ir tvarkinga mama.“ Kaip dabar prisimenu, kokia išdidi į savo vietą nuėjo mergaitė ir kaip buvome sugėdinti mes, kurie galvojome, kad mergaitė bus išbarta už sulopytą rūbelį.“

Vėliau, kai jau dirbau, ne kartą teko susidurti su mokytoja lituaniste Marija Šukiene. Ji buvo ir vieno mano sūnaus auklėtoja. Ko jau ko, bet išreikalauti iš mokinių ji mokėdavo, moka ir dabar! Gal todėl rašydami mano sūnūs rašybos klaidų beveik nedaro. M. Šukienės mokiniai laimi daug prizų įvairiuose konkursuose.

Ne kartą man teko susidurti ir su išradingąja mokytoja Danute Kazlauskiene, visų Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazijos renginių siela. Vis pagalvoju, iš kur pas ją tiek energijos ir įvairių sumanymų... Ši mokytoja visada pasitempusi, besišypsanti... Kad daugiau tokių būtų!

Galėčiau dar daug Skuodo mokytojų paminėti. Susiduriu su jais visą gyvenimą. Puikūs jie. Savo ir kitų vardu šiandien jiems graži proga pasakyti ačiū. Didelė laimė Skuodui ir skuodiškiams, kad Jūs esate.